

EXPONÁTEM

Byl jsem v igelitové tašce. Kývala se, dělalo se mi z toho špatně. A byla zima. Slyšel jsem kroky, někam šel. Pak se zastavil. Klaply dveře a někdo promluvil. Pozdravil se s tím, kdo mě nesl. Někam šli, bylo tam tepleji.

„Dobře, že jste přišel, už budeme zavírat.“

„Slíbil jsem to.“

„Tak ukažte.“

Dvě ruce mě na odpověď vytáhly z tašky. Najednou na mě bylo vidět, svítilo světlo a já se trochu styděl za to, jak vypadám. Oni byli uhlazení, upravení...

„Jsou to opravdu jen cáry.“

„To ano. Skoro to ani nedrží pohromadě.“

„Ale doopravdy to je vlna z jeho svetru.“

„Já vám věřím.“

„Můj otec u toho byl. Dispečer u dopravního podniku. Jaroslav Špírek. Pomáhal ho uhasit. Tak mi to dal. A já se rozhodl, že vám to dám, že to bude lépe využito v muzeu než doma ve skříni.“

„To je od vás pěkné.“ Ten neznámý pán mě otáčel a zkoumal a já si připadal docela nepatřičně, bylo to zvláštní. Copak jeho takto někdo převrací, prohlíží a civí na něj?

„Nesednete si? Nedáte si kávu? Nebo čaj?“

„Já už budu muset jít.“

„Tak na shledanou.“

„Na shledanou.“

Potom jsem byl uložen sem. Že mě někam zítra zařadí. Ležím tu s vámi, milé samizdatové knihy, policejní uniformy, plakáty a vy všichni ostatní. No neříkejte se na mě tak, já vím, že nevypadám zrovna výstavně. Zato jsem toho hodně zažil.

Tenkrát, toho 16. ledna 1969, jsme v šest hodin vyjeli ze Všetat. Honza se loučil s mámou, nikdo jsme nic netušili. Nasedl do vlaku a jeli jsme do Prahy. Za dvě hodiny jsme už byli na Spořilově a zalezli v kolejním pokoji. Honza psal, psal dopisy. Někdo tam byl, už si nepamatuji kdo, ale vím, že nikdo nemluvil.

Promluvil, když odcházel, bylo asi kolem jedenácté hodiny dopoledne. Řekl prostě: „Tak kluci ahoj!“ a už jsme je nikdy neviděli. Minimálně já ne.

Ten další čas byl zvláštní. Chodili jsme po Praze, tam a sem. Celou dobu se na mě tiskl kabát, tak jsem toho moc neviděl. Tak mě napadá, kam on se poděl? Kam se poděl můj kamarád? Při tom chození jsme se zastavili i ve škole, ve Vysoké škole ekonomické. Nevím, za kým tam Honza byl. Ale nějaký důvod to mělo určitě.

Taky si vzpomínám, že potom někdy Honza koupil pohlednici. Jak vypadala, co na ní bylo, to už vám nepovím, to nevím, neviděl jsem ho. Psal do Kladna. Bystřičanovi. Hubertu Bystřičanovi. To je ten jeho kamarád z brigád – jak byli v Sovětském svazu a ještě kdesi, u toho jsem nebyl, a potom díky němu jel do té Francie. Ještě na podzim '68 říkal, že ten šéf ho tam vezme i příští rok. Asi nevezal, evidentně.

Tady tomu Hubertovi napsal dost krátký vzkaz:

Ahoj Huberte! Z města nad Vltavou ti šle pozdrav Tvůj Hus.

A kabát se taky zmínil, že nad ten napsal, víte, jak je tam napsáno, co je na tom obrázku, tak tam napsal „cenzurováno“. Kdo ví proč, ale jak jsem se později dozvěděl, Hubertovi přišel až někdy v létě.

Pohlednici hodil do schránky společně s těmi dopisy.

Potom jsme šli Na Pořičí. Honza tam koupil umělohmotné nádoby. Dole byly čtverhranné, směrem nahoru se tvarovaly do kruhu. A měly modrá víka. Vůbec jsem tenkrát netušil, proč to dělá, proč to kupuje, k čemu to potřebuje. Potichu jsme s kabátem rozmlouvali, co s tím asi bude dělat. Jestli do toho navaří a pak to pošle mámě, nebo to pošle mámě, aby mu navařila. Bylo nám to záhadou.

Ale ne dlouho. Do těch nádob koupil benzín. Kdo to kdy viděl, kupovat benzín do plastových dóz? Vždyť i tomu, kdo mu to prodal, to muselo připadat divné. Přinejmenším hodně. Zajímalo by mě, co se mu v tu chvíli motalo v hlavě. Já jsem byl tedy dost mimo.

A potom je to ta pořád dokola omílaná pohádka. Přišli jsme na Václavák a já od té doby měl krásný výhled. Kabát byl odložen – ani jeden jsme netušili, že už se nikdy neuvidíme. Také u něj byla ta kožená aktovka a ty dvě nádoby. Honza se začal tím benzínem polévat, hlavně jsem jím byl politý já. Smrdělo to, dokonce páchlo! Ale co jsem měl dělat? Zavolat, ať toho nechá, že se mi to nelíbí? Bylo to pořád lepší než to, co nadešlo. Zapálil se, dlaně otřel o sebe a potom jsem začal hořet i já. Bolelo to, pálilo, měl jsem chuť křičet, utéct, skočit do vody!

Já jsem neutíkal, svetry neumí běhat. Ale Honza jo, ten běžel. Běžel dolů, k Opletalově. Lidi se na nás dívali, uhýbali, měli vyděšené výrazy. Musel to být hrozný pohled. Když jsme potom byli na zemi, někdo na nás začal házet kabáty a jiné oblečení, aby

oheň udusil. Ze mě už skoro nic nezbylo. Jen to, co vidíte teď, přátelé. Ale Honzu by třeba zachránit mohli. Až později jsem se dozvěděl, že v nemocnici zemřel.

Vzal mě nějaký pán, starší, bylo mu devětapadesát. Donesl mě domů, prostě jen takové cáry, ani ne cáry, prostě kusy pleteného, provázky, vlna... Byl jsem dlouho zavřený někde dole ve skříni, všechno na mě bylo nahnuto, byl jsem nic, byl jsem míň než nic, byl jsem zbytek svetry. Ale jednoho dne zase vysvitlo slunce.

Jaroslav, ten pán, co mě zachránil, umíral. Smutná událost. Lidi, co zachraňují ostatní, by neměli umírat. Z nějakého důvodu se tak děje. Věnoval mě svým dětem. A jeden z nich mě teď dal sem, do muzea, on už je taky starý.

„Jak se cítíš?“ zeptal se plakát oznamující, že mandelinky napadly pole.

„Teď už je to dobrý. Teď už je všechno dobrý.“

A bylo ticho. Nikdo nic neříkal, nikdo nereagoval. Všichni to jen vstřebávali.

„Bolí to ještě?“ ozvala se potom tabule, která právě tuto událost líčila.

„Už jen ty vzpomínky, jen ty vzpomínky.“